

img1

LIETUVOS AUKŠČIAUSIASIS TEISMAS

NUTARTIS LIETUVOS RESPUBLIKOS VARDU

2023 m. gruodžio 21 d.
Vilnius

Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija, susidedanti iš teisėjų Andžej Maciejewski (kolegijos pirmininkas), Agnės Tikniūtės (pranešėja) ir Donato Šerno,

teismo posėdyje kasacine rašytinio proceso tvarka išnaginėjo civilinę bylą pagal ieškovo J. S. (J. S.) kasacinį skundą dėl Vilniaus apygardos teismo 2023 m. balandžio 6 d. nutarties peržiūrėjimo civilinėje byloje pagal pareiškėjo J. S. skundą dėl areštuotos sąskaitos ir areštuotų lėšų grąžinimo, suinteresuoti asmenys antstolė Svetlana Kastanauskienė, Valstybinė mokesčių inspekcija prie Lietuvos Respublikos finansų ministerijos, uždaroji akcinė bendrovė „GelvoraSergei“, L. V., O. S., R. K.

Teisėjų kolegija

n u s t a t ė :

I. Ginčo esmė

1. Kasacinėje byloje sprendžiama dėl laisvės atėmimo įstaigoje esančios skolininko sąskaitos lėšų prigimtės ir išieškojimo iš šių lėšų tvarkos.
2. Pareiškėjas prašė grąžinti jam neteisėtai antstolės areštuotas lėšas, netaikyti arešto ar lėšų, kurios pervedamos iš Kauno tardymo izoliatoriaus, išieškojimo, atsižvelgiant į tai, kad šios lėšos yra jo darbo užmokestis, iš kurio jau buvo atliktos išskaitos.
3. Pareiškėjas nurodė, kad antstolė iš asmeninės jo banko sąskaitos nurašė 3536,28 Eur ir 111,05 Eur sumas, kurios pareiškėjui buvo suteiktos kaip vartojimo paskola. Antstolės nurašytos lėšos jam nepriklauso – jos yra banko nuosavybė. Dėl to antstolis negali nukreipti išieškojimo į tokio pobūdžio lėšas. Tuo atveju, jei antstolis areštavo vartojimui skirtus pinigus, tai jis ir turi už juos atsiskaityti, nes asmuo, gavęs vartojimo kreditą, realiai negali lėšomis naudotis. Be to, pagal Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodekso (toliau – ir CPK) 668 straipsnio 1 dalį, išieškojimas vykdomas tik iš lėšų sumos, viršijančios Vyriausybės nustatytą vieną minimaliąją mėnesinę algą (toliau – MMA).
4. Antstolė S. Kastanauskienė 2022 m. birželio 30 d. patvarkymu atsisakė tenkinti pareiškėjo skundą, nurodydama, kad pareiškėjas 2022 m. birželio 24 d. pateikė SEB banke esančios sąskaitos Nr. LT777044060008146712 išrašą, kurio duomenimis nustatyta, jog 2022 m. birželio 14 d. į šią sąskaitą UAB „SB lizingas“ pervedė 4850 Eur pagal vartojimo kredito sutartį, 2022 m. birželio 20 d., 2022 m. birželio 12 d. bei 2022 m. birželio 1 d. po 20 Eur pervedė tretieji asmenys. 2022 m. birželio mėn. skolininkas negavo kitų lėšų, į kurias išieškojimas negali būti nukreiptas arba iš kurių išieškojimas turi būti vykdomas CPK 736 straipsnyje nustatyta tvarka. Antstolės nurašytos lėšos neprilyginamos darbo užmokesčiui, tai nėra lėšos, į kurias negali būti nukreiptas išieškojimas, todėl skolininko prašymas grąžinti nurašytas lėšas atmestinas, o į 2022 m. birželio 15 d. nurašytą 3536,28 Eur bei 2022 m. birželio 20 d. nurašytą 111,05 Eur sumą išieškojimas turi būti nukreiptas visa apimtimi. Tai, kad skolininkas nurašius lėšas negalės pasinaudoti pervaista vartojimo paskola, ir tai, kad vartojimo paskola negrąžinta, nereiškia, kad lėšos nepriklauso skolininkui ir į jas negali būti nukreiptas išieškojimas.
5. Vykdomosiose bylose išieškojimas iš skolininko vykdomas nuo 2013 m. birželio 25 d., priverstinio vykdymo priemonės vykdomosiose bylose taikomos nuo 2013 m. liepos 31 d., todėl lėšos nurašytos ne pradėjus priverstinio vykdymo veiksmus, o priverstinio vykdymo priemonių taikymo metu. Iš skolininkui priklausančios sąskaitos 2022 m. birželio 15 d. ir 2022 m. birželio 20 d. nurašytai 3647,33 Eur sumai netaikomas CPK 668 straipsnio 1 dalyje nustatytas apribojimas išieškoti iš vienos MMA. Be to, skolininkas 2022 m. birželio mėn. iš sąskaitospasidėmė ar kitiems asmenims pervedė iš viso 666,91 Eur, todėl jis 2022 m. birželio mėn. pasinaudojo teise laisvai disponuoti viena MMA.
6. Kauno tardymo izoliatorius 2021 m. gruodžio 19 d. informavo, kad į skolininkui priklausančią sąskaitą bus pervedamas darbo užmokestis, skolininkui priklausančioje sąskaitoje nuo 2021 m. gruodžio 9 d. nustatyta kas mėnesį laisvai disponuoti 400 Eur suma, todėl skolininkas gali disponuoti Kauno tardymo izoliatoriaus pervedamomis lėšomis.

II. Pirmosios ir apeliacinės instancijos teismų procesinių sprendimų esmė

7. Vilniaus regiono apylinkės teismas 2022 m. lapkričio 28 d. nutartimi atmetė pareiškėjo skundą.
8. Teismas nustatė, kad antstolė vykdo vykdomuosius raštus dėl skolos išieškojimo iš skolininko (pareiškėjo) išieškotojams: Valstybinei mokesčių inspekcijai prie Lietuvos Respublikos finansų ministerijos (2 vykdomieji dokumentai), UAB „Gelvora“ (3 vykdomieji dokumentai), O. S. (2 vykdomieji dokumentai), UAB „4finance“, L. V., R. K. Skolininkas per raginimą įvykdyti sprendimą nustatytą terminą nesumokėjo skolų, todėl antstolė teisėtai ir pagrįstai pradėjo priverstinius išieškojimo veiksmus. Antstolė 2013 m. liepos 31 d., 2014 m. gegužės 29 d.,

2015 m. liepos 9 d., 2015 m. spalio 21 d., 2015 m. lapkričio 6 d., 2020 m. liepos 8 d. patvarkymais dėl skolos išieškojimo nurodė Lietuvos Respublikos teritorijoje veikiančioms kredito įstaigoms areštuoti ir į antstolės kontoros depozitinę sąskaitą pervesti skolininkui priklausančias lėšas, taip pat 2016 m. kovo 10 d. dviem patvarkymais nusprendė skolą išieškoti iš skolininkui priklausančių lėšų, esančių laisvės atėmimo vietos įstaigos sąskaitose. Vykdomosiose bylose išieškojimas iš pareiškėjo vykdomas nuo 2013 m. birželio 25 d., priverstinio vykdymo priemonės taikomos nuo 2013 m. liepos 31 d. UAB „SB lizingas“ 2022 m. birželio 14 d. pervedė į pareiškėjo asmeninę banko sąskaitą 4850 Eur sumą pagal vartojimo kredito sutartį Nr. E206545426. Vykdamas antstolės patvarkymus vykdomosiose bylose iš pareiškėjo asmeninės banko sąskaitos 2022 m. birželio 15 d. nurašyta 3536,28 Eur suma, 2022 m. birželio 20 d. – 111,05 Eur suma. Kadangi skolininkas per raginimą įvykdyti sprendimą nustatytą terminą skolų nesumokėjo, todėl teismas nusprendė, kad antstolė teisėtai ir pagrįstai pradėjo priverstinius išieškojimo veiksmus.

9. Teismas nurodė, kad antstolės patvarkymais nurašytos lėšos (3536,28 Eur ir 111,05 Eur suma), į pareiškėjo sąskaitą banke pervestos paskolos sutarties pagrindu, nuosavybės teise priklauso pareiškėjui, todėl nėra pagrindo vykdyti veiksmus atlikti pagal CPK 668 straipsnį. UAB „SB lizingas“ paskola negali būti prilyginama darbo užmokesčiui, ji neįtraukta į lėšų, iš kurių draudžiamas išieškojimas, sąrašą.
10. Be to, antstolės patvarkymu iš pareiškėjo sąskaitos nurašyta ne visa paskolos suma, o tik jos dalis. Iš pareiškėjo pateiktos sąskaitos išrašė esančių duomenų teismas nustatė, kad pareiškėjas iš savo sąskaitos pasiėmė arba pervedė kitiems asmenims 666,91 Eur sumą, todėl pripažino, kad išieškojimas nebuvo nukreiptas į CPK 739 straipsnio 9 punkte nustatytą sumą, t. y. 138 Eur. Pažymėjo, kad pareiškėjas skunde neginčija konkrečių išskaitų dydžių, tik prašo grąžinti neteisėtai areštuotas lėšas.
11. Pareiškėjas skunde nenurodė konkrečių išskaitų, kuriais iš jo sąskaitos neteisėtai nurašytos darbo užmokesčio lėšos, ir nepateikė įrodymų, todėl teismas nenustatė teisinio pagrindo reikalavimą tenkinti. Teismas nusprendė, kad antstolė, atlikdama skundžiamus veiksmus, nepažeidė jos veiklą reglamentuojančių teisės aktų nuostatų, pagrįstai išieškojiną nukreipė į skolininkui priklausančias lėšas (vartojimo paskolą).
12. Vilniaus apygardos teismas, išnagrinėjęs bylą pagal pareiškėjo atskirąjį skundą, 2023 m. balandžio 6 d. nutartimi Vilniaus regiono apylinkės teismo 2022 m. lapkričio 28 d. nutartį paliko nepakeistą.
13. Apeliacinės instancijos teismas nurodė, kad paskolos gavėjas tampa jam perduotų daiktų (pinigų) savininku (Lietuvos Respublikos civilinio kodekso 6.870 straipsnio 3 dalis), todėl pervestos pagal paskolos teisinius santykius lėšos priklauso jam, o ne kredito įstaigai, ir į jas gali būti nukreiptas išieškojimas. Remdamasis teismų praktika teismas nurodė, kad CPK 668 straipsnio 1 dalyje nustatytas apribojimas, draudžiantis nukreipti išieškojimą į pinigų sumą, neviršijantią vienos MMA, taikytinas, kai išieškoma iš skolininko turto, be kita ko, pinigų sumų, kaip turto rūšies, iš kurių išieškojimo nereglementuoja CPK LI skyriaus normos. Tokioms pinigų sumoms, kaip turto rūšiai, priskirtinos ir paskolos sutarties pagrindu gautos lėšos. Dėl to nagrinėjamu atveju turi būti taikomos bendrosios taisyklės, nustatytos CPK XLVII skyriuje.
14. Byloje nustatęs, kad pareiškėjas iš savo sąskaitos pasiėmė (pavedė kitiems asmenims) 666,91 Eur sumą, taip pat įvertinęs, kad antstolės patvarkymu iš pareiškėjo nurašyta tik paskolos dalis, apeliacinės instancijos teismas pripažino, kad antstolė skundžiamais veiksmais nepažeidė CPK 668 straipsnio 1 dalyje nustatyto ribojimo, juolab kad pareiškėjas neginčija konkrečių išskaitų dydžių.
15. Apeliacinės instancijos teismas nusprendė, kad antstolė tinkamai vadovavosi išieškojiną iš pareiškėjo turto ir jo apribojimus reglamentuojančiomis teisės normomis, todėl pirmosios instancijos teismas, nors ir netinkamai taikė civilinio proceso teisės normas (taikė išskaitymo ne iš skolininko turto, o iš skolininko pajamų ir išskaitymo apribojimus reglamentuojančias normas), tačiau iš esmės priėmė pagrįstą sprendimą dėl antstolės veiksmų pripažinimo teisėtai.
16. Dėl kitų atskirojo skundo argumentų teismas nepasisakė, nes laikė juos teisiskai nereikšmingais nagrinėjamam ginčui spręsti.

III. Kasacinio skundo ir atsiliepimo į jį teisiniai argumentai

17. Kasaciniu skundu pareiškėjas prašo panaikinti Vilniaus apygardos teismo 2023 m. balandžio 6 d. nutartį ir perduoti bylą apeliacinės instancijos teismui nagrinėti iš naujo. Kasacinis skundas grindžiamas šiais argumentais:
 - 17.1. Apeliacinės instancijos teismas netinkamai aiškino ir taikė CPK 668 straipsnio normą. CPK 668 straipsnio normoje nustatytos bendrosios išieškojimo iš skolininko turto taisyklės. Pagal CPK 668 straipsnio 1 dalį, išieškojimas, vykdomas iš fizinių asmenų, negali būti nukreipiamas į pinigų sumą, neviršijantią Vyriausybės nustatytos vienos MMA. Tuo atveju, jeigu lėšos nurašomos iš darbo užmokesčio ar jam prilyginamų pajamų, vadovaujamosi CPK LI skyriuje (733–743 straipsniuose) įtvirtintu reglamentavimu. Išskaitų iš tokių pajamų dydis nustatytas CPK 736 straipsnyje. Išieškant iš darbo užmokesčio ir kitų pajamų dalies, viršijančios Vyriausybės nustatytą vieną MMA dydį, išskaitoma 70 proc., jeigu ko kita nenustato įstatymai ar teismas (CPK 736 straipsnio 2 dalis). Antstolė nurašė visas į pareiškėjo SEB banko sąskaitą įplaukusias lėšas, nesuteikdama teisės jomis disponuoti. Pirmosios instancijos teismas pagrįstai nurodė, kad pareiškėjo gautos kaip paskola lėšos yra prilyginamos jo gautoms pajamoms.
 - 17.2. Apeliacinės instancijos teismas nukrypo nuo teismų praktikos (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2017 m. gruodžio 19 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-7-315-421/2017). Šiuo atveju svarbu ir tai, kad išskaitas iš pareiškėjui priklausančios sąskaitos įvykdė ne tik antstolė S. Kastanauskienė, bet ir antstolis S. Mulevičius. Šio antstolio veiksmai taip pat buvo apskusti, ir nors pirmosios instancijos teismas pripažino antstolio veiksmus teisėtais, tačiau, šiuos apskundus apeliacine tvarka, antstolis, vadovaudamasis CPK 733–743 straipsniais, padarė išskaitas, o likusią sumą grąžino pareiškėjui. Kitoje civilinėje byloje Vilniaus apygardos teismas 2018 m. spalio 25 d. nutartyje (bylos Nr. 2S-2760-392/2018) pripažino tokius antstolio veiksmus neteisėtais, pažeidžiančiais teisinį reglamentavimą. Taigi ir nagrinėjamoje byloje antstolė turėjo atlikti veiksmus, vadovaudamasi CPK 733–743 straipsnių normomis.
18. Suinteresuotas asmuo antstolė S. Kastanauskienė atsiliepimu į kasacinį skundą prašo Vilniaus apygardos teismo 2023 m. balandžio 6 d. nutartį palikti nepakeistą. Atsiliepime nurodomi šie argumentai:
 - 18.1. Lietuvos Aukščiausiasis Teismas 2017 m. gruodžio 19 d. nutartyje civilinėje byloje Nr. 3K-7-315-421/2017 išaiškino, kad išieškojimas iš skolininkui į laisvės atėmimo įstaigoje esančią sąskaitą kitų asmenų pervedamų lėšų vykdomas taikant išieškojimą iš skolininko darbo užmokesčio ir kitų pajamų reglamentuojančias CPK LI skyriaus normas, įskaitant CPK 736 straipsnio nuostatas, nes kitų asmenų į skolininko sąskaitą laisvės atėmimo įstaigoje pervedamos lėšos nepateko į pajamų, iš kurių išieškojimas negalimas, sąrašą, numatytą CPK 739 straipsnyje. Tačiau 2018 m. spalio 1 d. įsigaliojus CPK 739 straipsnio 9 dalyje nustatytam papildymui, kad negalima nukreipti išieškojimo į laisvės atėmimo vietos įstaigoje atidarytoje nuteistojo asmeninėje sąskaitoje esančias lėšas, neviršijančias pusės Lietuvos Respublikos bausmių vykdymo kodekso (toliau – BVK) 92 straipsnio 2 dalyje nustatytų dydžių, į laisvės atėmimo vietos įstaigoje atidarytą sąskaitą kitų asmenų skolininkui pervedamos lėšos traktuojamos ne kaip kitos pajamos, iš kurių išieškojimą reglamentuoja CPK 733–743 straipsnio normos bei taikomas CPK 736 straipsnyje nustatytas išskaitų ribojimas, o kaip lėšos, į kurias išieškojimas negali būti nukreiptas, jeigu sąskaitoje esančios lėšos neviršija pusės BVK 92 straipsnio 2 dalyje nustatytų dydžių. Dėl to Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2017 m. gruodžio 19 d. nutarties civilinėje byloje Nr. 3K-7-315-421/2017 išaiškinimas tapo neaktualus. Nurašant lėšas galiojo CPK 739 straipsnio 9 dalies nuostata, o didžiausias šešių bazinių išmokų dydis pinigų nurašymo metu buvo 276 Eur. Skolininkas 2022 m. birželio mėn. iš sąskaitos pasiėmė ar kitiems asmenims pervedė 666,91 Eur, o tai viršijo maksimalią sumą, į kurią negalima nukreipti išieškojimo iš skolininkui priklausančios sąskaitos laisvės atėmimo vietų įstaigoje. Dėl to

CPK 739 straipsnio 9 dalyje nustatytas ribojimas nebuvo pažeistas.

- 18.2. Pareiškėjo minimoje Vilniaus apygardos teismo 2018 m. spalio 25 d. nutartyje civilinėje byloje Nr. 2S-2760-392/2018 nutarta įpareigoti antstolę iš nurašytos 1366,70 Eur sumos, kuri skolininkui pervesta Lietuvos Respublikos teisingumo ministerijos pagal 2017 m. spalio 18 d. nutartį administracinėje byloje Nr. A-5030-556/2017, vykdyti išieškojimą kaip iš kitų pajamų, vadovaujantis CPK 733-743 straipsnių normomis, ir taikyti CPK 736 straipsnyje nustatytus išskaitų ribojimus, tačiau ši nutartis nebeaktuali, nors ir priimta vykdamas išieškojimą iš to paties skolininko tose pačiose vykdomosiose bylose.

Teisėjų kolegija

konstatuoja:

IV. Kasacinio teismo argumentai ir išaiškinimai

Dėl teisės normų, reglamentuojančių išieškojimą iš laisvės atėmimo vietos įstaigoje skolininko asmeninėje sąskaitoje esančių lėšų, aiškinimo

19. Pareiškėjas kasaciniame skunde teigia, kad apeliacinės instancijos teismas netinkamai aiškino ir taikė CPK 668 straipsnio normą ir nukrypo nuo teismų praktikoje suformuluotų taisyklių, nes nusprendė, jog išieškojimas iš jo pasiskolintų lėšų turi būti vykdomas CPK 668 straipsnio pagrindu, nors pagal teismų praktiką išieškojimas turi būti vykdomas kaip iš pajamų CPK 733-743 straipsnių pagrindu. Taigi byloje iš esmės kyla teisinis klausimas, kuria iš CPK normų – 668 straipsnio 1 dalimi ar 739 straipsnio 9 punktu – turi vadovautis antstolis, nukreipdamas išieškojimą į lėšas (banko paskolą), pervestas į laisvės atėmimo vietos įstaigoje atidarytą pareiškėjo asmeninę sąskaitą, ir tokio išieškojimo apimtį.
20. Bendrosios išieškojimo iš skolininko turto taisyklės yra įtvirtintos CPK XLVII skyriuje. Ginčijamo lėšų nurašymo metu galiojusioje CPK 668 straipsnio 1 dalyje (2011 m. birželio 21 d. įstatymo Nr. XI-1480 redakcija, galiojusi iki 2022 m. birželio 30 d.) buvo nustatyta, kad iš fizinių asmenų vykdomas išieškojimas negali būti nukreipiamas į buitį, ūkio, darbo, mokymosi reikmenis ir kitą turą, kurie būtini skolininko ar jo šeimos pragyvenimui, darbui pagal jo profesiją ar mokymuisi. Šio turto sąrašas nustatytas Sprendimų vykdymo instrukcijoje. Be to, išieškojimas negali būti nukreipiamas į pinigų sumą, neviršijančią Vyriausybės nustatytos vienos MMA, visus būtinus vaikų ir neįgalųjų reikmenis. Šių reikmenų sąrašas nustatytas Sprendimų vykdymo instrukcijoje.
21. Lietuvos Aukščiausiasis Teismas, aiškindamas minėtą CPK 668 straipsnio 1 dalį, be kita ko, nurodė, kad antstolis, nukreipdamas išieškojimą į skolininko fizinio asmens turą, įskaitant jam priklausančius pinigus – tiek pas skolininką ar kitus asmenis esančius grynuosius pinigus (esančius teisėta atsiskaitymo priemone), tiek ir lėšas sąskaitose, privalo laikytis CPK nustatytų išieškojimo iš skolininko turto taisyklių, įskaitant ir CPK 668 straipsnio 1 dalyje nustatytą apribojimą, draudžiantį nukreipti išieškojimą į pinigų sumą, neviršijančią Vyriausybės nustatytos vienos MMA. Toks apribojimas aiškinamas tuo, kad, pradėjus išieškojimą iš skolininko turto ir jį nukreipiant į skolininkui priklausančius pinigus, skolininkas galėtų disponuoti tokia pinigų suma, kuri užtikrintų minimalių, gyvybiškai svarbių, būtiniausių jo poreikių tenkinimą, ir taip būtų apginti ne tik išieškotojo interesai, bet ir nepažeistos skolininko, kaip vykdomo proceso dalyvio, teisės bei teisėti interesai. Kasacinis teismas kartu išaiškino, kad CPK 668 straipsnio 1 dalyje apribojimas, draudžiantis nukreipti išieškojimą į pinigų sumą, neviršijančią MMA, apima tiek grynuosius pinigus, tiek lėšas sąskaitose ir taikytinas kaip *vienkartinis apribojimas* nustatytas visą skolininko turto masę ir nukreipiant išieškojimą į skolininko turą (žr. minėtos 2017 m. gruodžio 19 d. nutarties Nr. 3K-7-315-421/2017 26–27 punktus).
22. Taigi teismų praktika sprendžiant išieškojimo iš laisvės atėmimo vietoje atidarytoje sąskaitoje esančių lėšų klausimą ir siekiant palikti tokiam asmeniui lėšų jo būtiniesiems poreikiams patenkinti buvo formuojama išaiškinant, kad CPK 668 straipsnio 1 dalyje nustatyta apsauga yra vienkartinė ir taikoma lėšoms, kurias skolininkas turi *tik pradėjus vykdomo procesą*.
23. Nuo 2018 m. spalio 1 d. įsigaliojo CPK 739 straipsnio, nustatančio piniginių sumų, iš kurių ieškoti negalima sąrašą, pakeitimas, kuriuo šis straipsnis buvo papildytas 9 punktu, reglamentuojančiu, kad negalima ieškoti iš sumų, kurios priklauso skolininkui kaip laisvės atėmimo vietų įstaigoje atidarytoje nuteistojo asmeninėje sąskaitoje esančios lėšos, neviršijančios pusės BVK 38 straipsnio 3 dalyje nustatytų dydžių.
24. Iš Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodekso 570, 629, 631, 663, 668, 688, 689, 736, 739, 746 ir 749 straipsnių pakeitimo įstatymo ir Lietuvos Respublikos darbo kodekso 150 straipsnio pakeitimo įstatymo projektų aiškinamojo rašto (2017 m. gruodžio 18 d. registruotas dokumentas Nr. 17-14742) matyti, kad įstatymų leidėjas papildė CPK 739 straipsnį (specialiąją išieškojimo iš skolininko turto taisyklę nustatančią normą) 9 punktu (2018 m. birželio 30 d. įstatymo Nr. XIII-1460 redakcija), atsižvelgdamas į tai, kad laisvės ir pataisos įstaigoje gyvenančių asmenų poreikiai skiriasi iš esmės (pataisos įstaigoje gyvenantiems asmenims nemokamai tiekiamas maistas, užtikrinamos reikiamos sveikatos priežiūros paslaugos, jie aprūpinami patalynė, nepatiria jokių būsto išlaikymo išlaidų ir pan.), tačiau siekdamas užtikrinti nuteistųjų, iš kurių vykdomas išieškojimas, būtinuosius poreikius (nuteistųjų asmenų teisę įsigyti prekių ir reikmenų).
25. Minėtame aiškinamajame rašte nurodyta, kad BVK 92 straipsnio 1 dalyje nustatyta nuteistųjų teisė apsipirkti pataisos įstaigos parduotuvėje. Priklausomai nuo to, kokiai grupei priskiriamas nuteistasis, kiekvieną mėnesį jis gali apsipirkti už sumą, neviršijančią 2–4 bazinių socialinių išmokų (76–152 Eur). Kadangi nuteistiesiems draudžiama turėti grynųjų pinigų, todėl lėšos, už kurias nuteistiesiems leidžiama apsipirkti pataisos įstaigos parduotuvėje, laikomos pataisos įstaigoje atidarytose asmeninėse nuteistųjų sąskaitose (paprastai tai yra lėšos, kurias nuteistiesiems perveda jų artimieji). Tais atvejais, kai antstolis vykdo išieškojimą iš pataisos įstaigoje esančio asmens, iš skolininko išieškomos visos pataisos įstaigoje atidarytoje jo asmeninėje sąskaitoje esančios lėšos ir pataisos įstaigoje esantis asmuo negali apsipirkti pataisos įstaigos parduotuvėje, paskambinti telefonu, įsigyti rašymo priemonių, pašto vokų ir ženklų, kitų reikmenų, kuriais jis nėra aprūpinamas valstybės. Dėl to CPK 739 straipsnis papildomas nuostata, įtvirtinančia, kad iš pataisos įstaigos atidarytos sąskaitos gali būti išieškomos tik lėšos, viršijančios pusę BVK 92 straipsnio 2 dalyje nustatytų dydžių, t. y. nuteistasis, iš kurio vykdomas išieškojimas, galės turėti pusę lėšų ir jas išleisti pataisos įstaigos parduotuvėje maisto produktams įsigyti, paskambinti telefonu, rašymo priemonėms, pašto vokams ir ženklams, kitiems reikmenims, kuriais jis nėra aprūpinamas valstybės, įsigyti.
26. Taigi įstatymų leidėjas, pakeisdamas CPK 739 straipsnį ir jį papildydamas 9 punktu, turėjo tikslą užtikrinti nuteistųjų teisę į minimalų lėšų, reikalingų jų būtiniesiems poreikiams įkalinimo įstaigoje patenkinti, užtikrinimą, atsižvelgiant į gerokai mažesnius tokių asmenų būtinuosius poreikius dėl jų aprūpinimo įkalinimo įstaigoje.
27. Nagrinėjamoje byloje nustatyta, kad vykdomosiose bylose išieškojimas iš pareiškėjo (skolininko) vykdomas nuo 2013 m. birželio 25 d., priverstinio vykdomo priemonės taikomos nuo 2013 m. liepos 31 d. Kadangi pareiškėjas (skolininkas) nesumokėjo skolų per raginimą įvykdyti

sprendimą nustatytą terminą, tai antstolė pradėjo priverstinius išieškojimo veiksmus: 2013 m. liepos 31 d., 2014 m. gegužės 29 d., 2015 m. liepos 9 d. (du patvarkymai), 2015 m. spalio 21 d. (du patvarkymai), 2015 m. lapkričio 6 d., 2020 m. liepos 8 d. patvarkymais dėl skolos išieškojimo antstolė nurodė Lietuvos Respublikos teritorijoje veikiančioms kredito įstaigoms areštuoti ir į antstolės kontoros depozitinę sąskaitą pervesti skolininkui priklausančias lėšas; du 2016 m. kovo 10 d. antstolės patvarkymai dėl skolos išieškojimo iš skolininkui priklausančių lėšų, esančių laisvės atėmimo vietos įstaigos sąskaitose, buvo išsiųsti į Lukiškių tardymo izoliatorių-kalėjimą. 2022 m. birželio 14 d. UAB „SB lizingas“ į pareiškėjo asmeninę banko sąskaitą pervadė 4850 Eur sumą pagal vartojimo kredito sutartį. Vykdant antstolės patvarkymus vykdomosiose bylose, iš pareiškėjo asmeninės banko sąskaitos 2022 m. birželio 15 d. nurašyta 3536,28 Eur, 2022 m. birželio 20 d. – 111,05 Eur suma. Taigi nagrinėjamu atveju lėšos iš pareiškėjui priklausančios laisvės atėmimo vietoje esančios sąskaitos nurašytos vykdymo proceso metu.

28. Pirmosios instancijos teismas, įvertinęs laisvės atėmimo vietoje pareiškėjo sąskaitoje esančių lėšų prigimtį, nurodė, kad UAB „SB lizingas“ pervesta 4850 Eur paskola negali būti prilyginama darbo užmokesčiui, todėl išieškojimas iš tokių lėšų vykdomas ne pagal CPK 736 straipsnio, o pagal CPK 739 straipsnio nuostatas. Pirmosios instancijos teismas atsizvelgė į tai, kad išieškojimas gali būti nukreipiamas į pinigų sumą, viršijančią 138 Eur (didžiausias nustatytas šešių bazinių socialinių išmokų dydis nuo 2022 m. birželio 1 d. yra 276 Eur), todėl nusprendė, kad antstolės išieškota suma atitiko CPK 739 straipsnio 9 punkte įtvirtintą tvarką. Byloje nustatyta, kad iš viso 2022 m. birželio mėn. iš savo sąskaitos pareiškėjas pasiėmė arba pervadė kitiems asmenims 666,91 Eur sumą. Byloje nustatyta ir tai, kad Kauno tardymo izoliatorius 2021 m. gruodžio 19 d. informavo antstolę, jog į skolininkui (pareiškėjui) priklausančią sąskaitą bus pervadamas darbo užmokestis, todėl antstolės patvarkymu nuo 2021 m. gruodžio 9 d. skolininkui priklausančioje sąskaitoje nustatyta 400 Eur suma, kuria jis gali kas mėnesį laisvai disponuoti. Įvertinęs šias aplinkybes, pirmosios instancijos teismas padarė išvadą, kad šiuo atveju antstolė, atsizvelgdama į sąskaitoje esančių lėšų prigimtį ir nurašydama dalį į laisvės atėmimo vietoje pareiškėjo asmeninę sąskaitą kaip paskolą pervestų lėšų, nenukreipė išieškojimo į CPK 739 straipsnio 9 punkte nustatytą pinigų sumą, į kurią negali būti nukreipiamas išieškojimas. Taigi pirmosios instancijos teismas nenustatė pagrindo antstolės veiksmus vertinti kaip neteisėtus.
29. Tuo tarpu apeliacinės instancijos teismas, sprenddamas dėl antstolės veiksmų teisėtumo, nukreipiant išieškojimą į laisvės atėmimo vietoje esančioje pareiškėjo asmeninėje sąskaitoje esančias lėšas (paskolą), padarė išvadą, kad paskola pagal savo prigimtį yra ne pajamos, o pareiškėjo gautas turtas. Dėl to vykdant išieškojimą iš tokių lėšų taikytinas CPK 668 straipsnio 1 dalyje galiojės ribojimas išieškoti iš jos, jei ji neviršija vienos MMA. Tačiau apeliacinės instancijos teismas, nustatęs, kad pareiškėjas iš savo sąskaitos iš viso pasiėmė (pervadė kitiems asmenims) 666,91 Eur, padarė išvadą, kad antstolė nepažeidė CPK 668 straipsnio 1 dalyje nustatyto ribojimo.
30. Teisėjų kolegija, atsizvelgdama į šios nutarties 20–26 punktuose aptartą teisinį reglamentavimą, kasacinio teismo praktiką ir aiškinamąjį raštą, konstatuoja, kad nagrinėjamu atveju apeliacinės instancijos teismas nepagrįstai nusprendė, jog išieškojimas iš laisvės atėmimo įstaigoje į pareiškėjo asmeninę sąskaitą kaip paskolą pervestų lėšų turėjo būti vykdomas pagal CPK 668 straipsnio 1 dalies reikalavimus, taip netinkamai aiškindamas šią normą ir nukrypdamas nuo minėtos šią normą aiškinančios kasacinio teismo praktikos. Teisėjų kolegija pažymi, kad CPK 668 straipsnio 1 dalyje galiojės apribojimas, draudžiantis nukreipti išieškojimą į pinigų sumą, neviršijančią MMA, yra vienkartinio pobūdžio, taikytinas tik pradėjus priverstinio vykdymo procesą. Tai reiškia, kad šis ribojimas taikytinas tik tokiam turtui (įskaitant lėšas), kurį skolininkas turi pradėjus vykdymo procesą, bet netaikytinas turtui (įskaitant lėšas), gautam priverstinio vykdymo proceso metu.
31. Byloje nustatyta, kad vykdomosiose bylose išieškojimas iš pareiškėjo (skolininko) vykdomas nuo 2013 m. birželio 25 d., priverstinio vykdymo priemonės taikomos nuo 2013 m. liepos 31 d. Tuo tarpu išieškojimas į lėšas, 2022 m. birželio 14 d. kaip paskola pervestas į laisvės atėmimo įstaigoje esančią pareiškėjo asmeninę sąskaitą, buvo nukreiptas 2022 m. birželio 15 d. ir 2022 m. birželio 20 d. Taigi, turtas (lėšos), į kurio dalį šiuo atveju buvo nukreiptas išieškojimas, buvo gautas jau vykstant priverstinio vykdymo procesui, todėl darytina išvada, kad šiuo atveju dėl galimumo nukreipti išieškojimą į minėtas lėšas turėjo būti sprendžiama pagal CPK 739 straipsnio 9 punktą, ką pagrįstai nurodė pirmosios instancijos teismas.
32. Teisėjų kolegija, remdamasi išdėstytais argumentais, konstatuoja, kad nagrinėjamu atveju apeliacinės instancijos teismas netinkamai aiškino ir taikė CPK 668 straipsnio 1 dalį (redakcija, galiojusi iki 2022 m. birželio 30 d.) ir netinkamai vadovavosi šią normą aiškinusia kasacinio teismo praktika (CPK 346 straipsnio 2 dalies 1 ir 2 punktai). Vis dėlto nors apeliacinės instancijos teismas netinkamai kvalifikavo proceso teisės normą, pagal kurią nagrinėjamu atveju turėjo būti sprendžiama dėl galimumo nukreipti išieškojimą į laisvės atėmimo vietoje pareiškėjo asmeninėje sąskaitoje esančias lėšas, tačiau tai neleidžia antstolės veiksmų vertinti kaip neteisėtų. Dėl to kasacinio skundo argumentai atmestini, o apeliacinės instancijos teismo nutartis paliktina nepakeista remiantis kasacinio teismo nutartyje nurodytais motyvais.

Dėl bylinėjimosi išlaidų

33. Netenkinus pareiškėjo kasacinio skundo, jo patirtos kasaciniame teisme bylinėjimosi išlaidos neatlyginamos.
34. Suinteresuotas asmuo antstolė S. Kastanauskienė nepateikė duomenų apie jos kasaciniame teisme patirtas bylinėjimosi išlaidas, todėl šių atlyginimas nepriteisiamas.

Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija, vadovaudamasi Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodekso 359 straipsnio 1 dalies 1 punktu, 362 straipsnio 1 dalimi,

nutaria:

Vilniaus apygardos teismo 2023 m. balandžio 6 d. nutartį palikti nepakeistą.

Ši Lietuvos Aukščiausiojo Teismo nutartis yra galutinė, neskundžiama ir įsiteisėja nuo priėmimo dienos.

Teisėjai Andžej Maciejewski

Agnė Tikniūtė

Donatas Šernas

